

ប័ណ្ណព័ត៌មាន

ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច (Citrus canker)

ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច គឺជាប្រភេទជំងឺធ្ងន់មួយនៃពពួកដើមក្រូច។

ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច បណ្តាលមកពីប្រភេទមេរោគបាក់តេរីឈ្មោះ សានថូមូណាស់ ស៊ីទ្រី សាប៍ ស៊ីទ្រី (*Xanthomonas citri* subsp. *citri*) (ក៏មានឈ្មោះម្យ៉ាងទៀតហៅថា *X. axonopodis* pv. *citri* និង *X. campestris* pv. *Citri* ផងដែរ)។

តើអ្វីទៅជាជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច?

ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច គឺជាជំងឺធ្ងន់មួយប្រភេទនៃពពួកដើមក្រូច។ ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច ចម្លងមេរោគទៅលើដើមរុក្ខជាតិតាមរយៈដំបៅ ឬរូបសម្បយចំនួន និងកន្លែង រលាត់ចំហចេញដោយធម្មជាតិនៅលើស្លឹក, ដើម, មែក, ទង, បន្លា និងផ្លែ។ ជំងឺនេះបង្កចេញជា ដំបៅជាំរលាក នៅកន្លែងដែលឆ្លងមេរោគ និង បណ្តាលឲ្យមានផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរទៅលើគុណភាព នៃផ្លែក្រូច និងទិន្នផល ។ រោគសញ្ញាមួយចំនួនអាចមានលក្ខណៈកាន់តែធ្ងន់ ធ្ងរនៅពេលដែលដើមរុក្ខជាតិត្រូវរូបស ក្នុងគ្រាមានសកម្មភាពស៊ីបំផ្លាញស្លឹកក្រូចពីសំណាក់ សត្វល្អិតចង្រៃ (*Phyllocnitis citrella*) និងកូនទើបញ្ជាស់នៃសត្វល្អិតបំផ្លាញដំណាំនៅទូទាំងប្រទេសអូស្ត្រាលី។ ជំងឺដំបៅដើមក្រូចនេះ បច្ចុប្បន្នគ្មានវគ្គមាននៅប្រទេសអូស្ត្រាលីទេ។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ជំងឺរុក្ខជាតិប្រភេទនេះធ្លាប់យាយីប្រទេសនេះ តែត្រូវបានកម្ចាត់លប់បំបាត់អស់ទៅវិញហើយ។

តើខ្ញុំគួរសង្កេតរកមើលជំងឺនេះយ៉ាងដូចម្តេច?

រោគសញ្ញាមួយចំនួននៃជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច គឺមានទម្រង់ជាដំបៅ ដែលមានលក្ខណៈរឹបរឹត នៅផ្នែកគល់រុក្ខជាតិផុតពីផ្ទៃដីនៃដើមក្រូច ដូចជា លើស្លឹក, ដើម, មែក, ទង, បន្លា និងផ្លែ។ ដំបៅនេះពីដំបូងគឺចេញជា ស្នាមជាំអុចតូចៗ

ពណ៌ជាំដៃង ហើយវិវត្តប្រែទៅជាពណ៌ត្នោត ឬប្រផេះ។ ដំបៅនេះអាចនឹងរីកធំបំផុត ក្នុងវិជ្ជាមាត្រប្រមាណជា 2 ទៅ 10 មីលីម៉ែត្រ ហើយឡើងក្រាស់ និងទន់រលីបរដុប។ នៅជុំវិញដំបៅមានលក្ខណៈសើមដូចជាតិទឹក ឬប្រេង និងនៅលើស្លឹក និងផ្លែ នៅជុំវិញដំបៅមានរង្វង់ស្រមោលពណ៌លឿង។ ការជ្រុះធ្លាក់ផ្លែដែលមិនទាន់ចាស់ ជាមួយនឹងការជ្រុះស្លឹកនឹងកើតមានឡើង រួមជាមួយមែកឈើងាប់បន្តិចម្តងៗ ហើយនឹងការចុះអន់ថយនៃដើមរុក្ខជាតិជាទូទៅនៅក្នុង ចម្ការ។ នៅក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរ ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូចអាច នាំឲ្យដើមក្រូចងាប់បាន។ ជំងឺប្រភេទនេះគឺមាន លក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរឡើងនៅតំបន់ត្រូពិច និងអនុតំបន់ ត្រូពិច ឬនៅពេលមានវត្តមានសត្វល្អិតបំផ្លាញស្លឹកក្រូច។

តើជំងឺប្រភេទនេះអាចច្រឡំជាមួយនឹងជំងឺផ្សេងដែរឬទេ?

ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច អាចនឹងត្រូវច្រឡំជាមួយ នឹងជំងឺដំណាំក្រូចឡើងក្រមរ (*Elsinoe fawcettii*) ដែល កើតមាននៅតំបន់ឆ្នេរសមុទ្រប្រទេសអូស្ត្រាលី។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ដំបៅនៃជំងឺដំណាំក្រូចឡើងក្រមរ គឺមានលក្ខណៈស្ងួតជាងជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច ហើយគ្មានពណ៌លឿងនៅជុំវិញដំបៅឡើយ។ ជំងឺមេរោគអុចលើដំណាំក្រូច/ជំងឺស្លឹកប្រាក់លើដំណាំ ក្រូច (*Xanthomonas alfalfae* subsp. *citrumelonis*) ដែលកំពុងកើតមាននៅសហរដ្ឋអាមេរិក(នៅរដ្ឋ Florida)

មានរោគ

សញ្ញានៅលើស្លឹកដូចគ្នានឹងជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូចដែរ ប៉ុន្តែដំបៅមានលក្ខណៈរាប ហើយកម្របង្កដំបៅលើផ្លែក្រូចណាស់។

តើជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូចរីករាលដាលដូចម្តេច?

លំអងរុក្ខជាតិក្រូចដែលមានជំងឺដំបៅអាចនឹងរីករាលដាលយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅក្នុងចម្ងាយជិតៗ ជាពិសេសនៅក្នុងតំបន់ដែលមានអាកាសធាតុត្រូពិច និងអនុតំបន់ត្រូពិចតាមរយៈទឹកដែលសាចត្រូវ នៅពេលភ្លៀងធ្លាក់ ហើយត្រូវខ្យល់បក់បោក ឬក៏តាមរយៈប្រព័ន្ធស្រោចស្រពកសិកម្ម។ ការឆ្លងឬរីករាលដាលចម្ងាយឆ្ងាយកើតឡើងនៅពេលមានទឹកជំនន់, ល្ងះឬតាមរយៈមនុស្សដែលបានធ្វើបន្លាស់ប្តូរទីតាំងនៃសម្ភារៈគ្រឿងយន្ត និងបរិក្ខារប្រើប្រាស់ឬឧបករណ៍ដែលឆ្លងជំងឺ។ ខណៈពេលដែល

ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូចនឹងរើឡើងខ្លាំងនៅពេលដែលមានសត្វល្អិតស៊ីស្លឹករុក្ខជាតិ តែសត្វល្អិតបំផ្លាញស្លឹករុក្ខជាតិមិនមែនជាសត្វចម្លងជំងឺនេះទេ។

តើខ្ញុំអាចការពារចម្ការដំណាំខ្ញុំពីជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូចដោយរបៀបណា?

ត្រូវប្រាកដថាសម្ភារៈទាក់ទងនឹងការបង្កាត់រុក្ខជាតិ ត្រូវបានទិញពីអ្នកផ្គត់ផ្គង់ទាំងឡាយណា ដែលយកកូនរុក្ខជាតិដំណាំក្រូចមកពីក្រុមហ៊ុនសមាគមបង្កាត់ដំណាំក្រូចអូស្ត្រាលី (Auscitrus) តែប៉ុណ្ណោះ។

ត្រួតពិនិត្យចម្ការដំណាំរបស់លោកអ្នកឲ្យបាន

ញឹកញាប់ ដើម្បីពិនិត្យមើលរកវត្តមាននៃសត្វល្អិតថ្មីៗ និងត្រូវតាមដានមើលដើមឈើណាដែលមានជំងឺដោយពិនិត្យក្រែងមានរោគសញ្ញាដែលមិនធម្មតាណាមួយ។ ធ្វើឲ្យប្រាកដថាអ្នកបានស្គាល់នៅសត្វល្អិតទូទៅទាំងអស់ដែលយាយីដំណាំក្រូច ដើម្បីឲ្យអ្នកដឹង នៅពេលដែលមានអ្វីមួយខុសប្លែកពីធម្មតា។ រក្សាទុកកំណត់ត្រានូវអ្វីដែលកើតឡើងខុសពីធម្មតានិងធ្វើឲ្យបានថា បុគ្គលិកនិងអ្នកមកលេងចម្ការអ្នកទាំងអស់ បានគោរពហើយអនុវត្តតាមដីសុវត្ថិភាពនិងក្បួនអនាម័យនៅចម្ការរបស់លោកអ្នក។

តើបច្ចុប្បន្ននេះជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូចកើតមាននៅកន្លែងណា?

ជំងឺដំបៅលើដំណាំក្រូច កំពុងមានវត្តមាននៅក្នុងប្រទេសនៅតំបន់អាស៊ី និងអាមេរិកខាងត្បូង, តំបន់ដែនកោះមួយចំនួននៅសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិក និងសមុទ្រឥណ្ឌា, ព្រមទាំងផ្នែកមួយចំនួននៃតំបន់មជ្ឈិមបូព៌ា និងនៅសហរដ្ឋអាមេរិក(រដ្ឋ Florida)។

ព័ត៌មាននេះផ្តល់ដោយស្ថាប័នសុខភាពរុក្ខជាតិអូស្ត្រាលី (Plant Health Australia) មានគេហទំព័រ www.planthealthaustralia.com.au។

ការប្រកាស៖ ព័ត៌មាននៅក្នុងការបោះពុម្ពផ្សាយនេះគឺជាព័ត៌មានទូទៅតែប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនមានបុគ្គលណាម្នាក់ត្រូវធ្វើឬមិនធ្វើសកម្មភាពណាមួយ តាមព័ត៌មាននេះ ដោយមិនបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអ្នកជំនាញការជាមុននោះទេ។ ស្ថាប័នសុខភាពរុក្ខជាតិអូស្ត្រាលី និងបុគ្គលទាំងអស់ដែលធ្វើការឲ្យស្ថាប័នសុខភាពរុក្ខជាតិអូស្ត្រាលី មិនទទួលខុសត្រូវឡើយចំពោះការធ្វើតាមតែឯកសារបោះពុម្ពនេះ។

ប្រសិនបើអ្នកឃើញមានអ្វីមិនធម្មតា, សូមទូរស័ព្ទមក
ក្រុមការងារសត្វល្អិតកម្រមាន លេខ 1800 084 881

